

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie z wniosku sędzi Sądu Rejonowego w stanie spoczynku J. G. o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Siwka wymogów niezawisłości i bezstronności (sprawa oznaczona sygnaturą I ZB 14/22), po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 31 maja 2023 r. oświadczenia SSN Macieja Pacudy z 22 listopada 2022 r. o podstawie jego wyłączenia od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 14/22, na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględniać żądania SSN Macieja Pacudy o jego wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 14/22.

UZASADNIENIE

W dniu 22 listopada 2022 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) SSN Maciej Pacuda złożył „wniosek o wyłączenie od udziału w rozpoznaniu sprawy I ZB 14/22”.

Analiza argumentacji powołanej przez wnioskodawcę wskazuje, iż „wniosek” złożono z uwagi na treść uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. BSA 1-4110-1/20 (SNKW 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34), z której wynika, iż nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Nadto autor wniosku powołał się na „w pełni akceptowane przez niego” orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (Reczkowicz przeciwko Polsce, nr 43447/19 oraz Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, nr 49868/19 i 57511/19) oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wskazując na wynikający z powyższych rozstrzygnięć pogląd, iż orzeczenie wydane przez sąd, w skład którego wchodzi sędzia powołany na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) stanowi naruszenie prawa do sądu i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

Wnioskujący wyraził przekonanie, iż fakt powołania SSN Marka Siwka do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 października 2018 r. na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa w składzie i trybie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., stanowi okoliczność, która „nie tylko w jego odczuciu, ale także w odbiorze społecznym (ocenianym z zastosowaniem kryterium tzw. postronnego obserwatora)” może wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Weryfikacja okoliczności wskazanych w oświadczeniu SSN Macieja Pacudy prowadzi do wniosku, iż nie pozwalają one na stwierdzenie zaistnienia przesłanek uzasadniających wyłączenie sędziego od udziału w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I ZB 14/22. Sędzia nie przedstawił bowiem jakichkolwiek realnych okoliczności mogących skutkować obawą co do jego bezstronności.

Zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony (art. 42 § 1 k.p.k.). Jeżeli sędzia uznaje, że

zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40 k.p.k., wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia (art. 42 § 2 k.p.k.). Wyłączenie z mocy prawa od udziału w sprawie następuje natomiast jedynie w sytuacji wystąpienia okoliczności określonych w art. 40 k.p.k.

Podkreślenia wymaga, iż żądanie sędziego nie jest stricte wnioskiem o jego wyłączenie, gdyż ustawa odmiennie określa te czynności, lecz oświadczeniem wiedzy o podstawie jego wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k., ocena zaistnienia której należy do sądu (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 42). Nie ulega wątpliwości, iż sędzia wyznaczony do rozpoznania danej sprawy winien powiadomić o okoliczności, która mogłaby uzasadniać jego wyłączenie na wniosek strony i stanowić podstawę ewentualnego zarzutu dotyczącego braku bezstronności przy rozpoznawaniu sprawy. Zaznaczenia wymaga jednak, iż końcowa ocena czy konkretna okoliczność stanowi podstawę wyłączenia, nie należy do informującego o jej istnieniu sędziego, lecz do weryfikującego jego oświadczenie sądu, który w trybie określonym w przepisie art. 42 k.p.k., dokonuje kontroli zasadności żądania sędziego w konkretnym układzie faktycznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 2016 r., SNO 82/15, LEX nr 2023791). Podkreślić w tym miejscu należy, iż wątpliwość, o której traktuje przepis art. 41 § 1 k.p.k., nie może stanowić jedynie subiektywnego przekonania określonej osoby, lecz winna być konkretna, realna, obiektywna i poddająca się zewnętrznej weryfikacji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2012 r., III KK 214/11, OSNKW 2012/4/4).

Wymóg bezstronności sędziego należy rozumieć zarówno w aspekcie „braku przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń”, jak i „konieczności obiektywnej bezstronności sądu, który winien dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 r., III KK 244/17, LEX nr 2433068). Koniecznym jest przy tym zróżnicowanie obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym „co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, poprawnie logicznie myślącego

członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu”, wykluczając „wszystkie te sytuacje, w których wątpliwości wobec bezstronności byłyby pochopte lub nieprawdziwe i łatwo można byłoby tego dowieść” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08, LEX nr 532400).

Analizując argumentację podaną przez SSN Macieja Pacudę należy zauważyć, iż opiera się ona na twierdzeniu, iż fakt powołania SSN Marka Siwka do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 października 2018 r. na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa w składzie i trybie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., stanowi okoliczność, która „nie tylko w jego odczuciu, ale także w odbiorze społecznym (ocenianym z zastosowaniem kryterium tzw. postronnego obserwatora)” może wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.

W ocenie Sądu Najwyższego okoliczności przedstawione w oświadczeniu SSN Macieja Pacudy nie zawierają w swej treści przywołania takich faktów, które uzasadniałyby jego wyłączenie od rozpoznania niniejszej sprawy. Same bowiem zapatrywania wnioskującego na kwestię procedury powoływania sędziów nie wskazują na to, iż mogą one wzbudzić u przeciętnego i rozsądnie rozumującego obserwatora procesu uzasadnioną wątpliwość co do istnienia kierunkowego nastawienia sędziego w sprawie o sygnaturze I ZB 14/22. Zaznaczenia wymaga, iż o rezultacie rozstrzygnięcia wniosku sędziego Sądu Rejonowego w stanie spoczynku J. L. o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Siwka wymogów niezawisłości i bezstronności nie przesądza sam fakt jego powołania przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie i trybie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. Przypomnieć bowiem należy, iż dla przyjęcia spełnienia warunków dopuszczalności wniosku o przeprowadzenie testu istotne jest wskazanie, poza samymi okolicznościami związanymi z powołaniem na urząd sędziego Sądu Najwyższego, okoliczności dotyczących jego postępowania po powołaniu oraz wykazanie zindywidualizowanych okoliczności uzasadniających złożone żądanie wraz z dowodami na ich poparcie, wskazujących, że powyższe (tak towarzyszące powołaniu sędziego, jak i dotyczące jego postępowania po powołaniu) w realiach danej sprawy mogą doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności. Skoro „w założeniu ustawodawcy ów wniosek ma zmierzać do

stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, należy stwierdzić, iż nie wystarczy przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w tym ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu (w szczególności czynności jurysdykcyjnych, prejurysdykcyjnych, oświadczeń i wypowiedzi w sferze publicznej czy innej działalności publicznej), które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności”, a koniecznym jest również „wskazanie okoliczności świadczących o tym, że deficyt ten może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22, LEX nr 3458391).

W zakresie powoływanej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 przypomnieć należy, iż wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, została ona uznana za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30, ze zm.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[SOP]

[f.n]